

Libuše Váňová: Církevní dějiny Benešova ve světle archeologických pramenů

Posudek vedoucího práce

PhDr. Libuše Váňová, odborná pracovnice Okresního muzea v Benešově, si zvolila sobě důvěrně známé téma dějin svého města, kde mohla využít svůj dlouholetý archeologický výzkum prováděný v různých lokalitách Benešova. Diplomovou práci si rozdělila do čtyř hlavních kapitol, přičemž první dvě se věnují historické literatuře o Benešovu a jeho dějinám, druhé dvě se věnují archeologii, přičemž zásadní je kapitola čtvrtá, která popisuje archeologický výzkum ve městě.

V první kapitole přehledně seznamuje s historickou literaturou o Benešově, počínaje průkopnickou prací hrádeckého faráře Antonína Norberta Vlasáka z roku 1874, přes amatérského genealoga Benešoviců Františka Dvorského, benešovské badatele Kajetána Turka, Jiřího Tywoniaka, Emu Charvátovou a Evu Procházkovou, až po moravského historika Tomáše Baletku, který nedávno zpochybnil vysoké stáří Benešova. V této otázce se autorka přidržuje staršího Tywoniakova výkladu, který klade vznik Benešova do druhé poloviny 11. století. Baletkovy argumenty bude ovšem nutno podrobit ještě hlubšímu rozboru, protože Tywoniakovy studie nejsou bezezbytku spolehlivé.

V druhé kapitole sleduje Libuše Váňová dějiny města od jeho počátků až do vypuknutí první světové války. Ve výkladu starších dějin se přidržuje víceméně jen pojetí benešovských archivářů, tj. Tywoniaka a Procházkové, teprve pro 19. století používá vlastní, zatím nevyužitý pramen – pamětní knihu benešovské farnosti. Její text je vyvážený, přehledný, srozumitelný, jen místy dochází k příliš zobecňujícím závěrům, aniž by k tomu uvedla nějakou literaturu či jiné podklady (např. na s. 32 ohledně účasti českých vojáků ve válečných akcích Rakouska-Uherska).

Třetí kapitola budí poněkud rozpačitý dojem, skládá se totiž jen ze dvou částí, ve kterých je zbytečně obsáhle vysvětlován pojem archeologie a archeologická metoda, navíc v první části takřka výlučně podle Vašíčkovy knihy. Takový výklad tu považuji za zbytečný.

Jádrem práce je kapitola čtvrtá, ve které autorka popisuje archeologický výzkum v jednotlivých benešovských lokalitách. Začíná nejstarší částí města na návrší Na Karlově, kde na jaře 1941 probíhal doposud jediný systematický výzkum bývalého kláštera minoritů (založen před polovinou 13. století vyšehradským proboštem Tobiášem z Benešova). Výsledky výzkumu dokumentuje L. Váňová na základě zpráv uložených v archivu Archeologického ústavu AV ČR. Bohužel výzkum byl tehdy předčasně ukončen, takže zdaleka nezodpověděl všechny otázky, včetně té, zda-li byl vrcholně gotický kostel vůbec kdy dokončen. Autorka se domnívá, že stál alespoň celý presbytář. Odkazuje přitom na stavební pozůstatky v základech domu č. 96 (s. 48), o nichž se však bohužel blíže nezmiňuje. Další zkoumaná lokalita se nachází na konci západního svahu Karlova, kde probíhal výzkum v osmdesátých letech minulého století. Předpoklad, že by až sem sahala západní zvěř minoritského chrámu se tehdy nepotvrdil, zato byly nalezeny základy středověkého obytného domu ze dřeva. Třetí výzkum se konal východně od dochovaného části minoritského kostela v letech 1989-1990, kdy zde byly objeveny pozůstatky souvislého osídlení sahající až na přelom 10. a 11. století (esovitě záušnice). Není nutno zde dále sledovat všechny další výzkumy na Karlově, důležitý je fakt, že se většina z nich autorka sama účastnila a často o nich publikovala fundované zprávy v regionálních odborných časopisech. Další zkoumaná místa se nalézají v okolí Masarykova (Velkého) náměstí, zejména jde o dnes již zbořený špitál s kostelem sv. Alžběty, pak na samotném náměstí u piaristické koleje s kostelem sv. Anny, a také ve středověkých sklepech pod náměstím. Autorka všude vychází

z publikovaných archeologických zpráv, z písemných pramenů (Pinkas), jakož i ze sekundární literatury.

Výsledkem je zdařilý přehled o archeologické situaci v Benešově. Přestože zde nikdy nebyl podniknut systematický archeologický výzkum, přispěla tato vědní disciplína významně k výslednému obrazu dějin tohoto poddanského města. Libuše Váňová se sama na většině výzkumů podílela, takže předkládaná práce vlastně představuje jakýsi souhrn její mnohaleté práce. Drobné nedostatky nejsou zásadního rázu. Diplomovou práci proto rád doporučuji k obhajobě!

V Poděvousích 14. května 2011

PhDr. Petr Kubín, Ph.D.